

СЕКЦІЯ 4

АРХІВНА ТА БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

*Анісімова О. М., д-р. екон. наук, проф.,
Донецький національний університет, м. Вінниця*

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗБЕРІГАННЯ АРХІВНИХ ФОНДІВ

Створення електронних баз даних одиниць зберігання архівних фондів України – це одне з найбільш актуальних завдань, яке стоїть сьогодні перед суспільством і державою в сфері архівознавства та історичних досліджень. За допомогою таких баз даних вирішується проблема доступу до архівної інформації. Робота з оцифрованими і програмно обробленими документами значно полегшує пошук та аналіз інформації.

В умовах формування в Україні основ інформаційного суспільства особливої важливості набуває проблема збереження наукової та культурної спадщини загальнонаціонального значення, забезпечення вільного доступу громадян та фахівців до цих інформаційних ресурсів за допомогою комп'ютерних мереж та технологій як сьогодні, так і у майбутньому. Спроби реалізації деяких проєктів зі створення цифрових бібліотек та архівів в Україні є спорадичними, малоефективними та нездатними задовольняти потреби суспільства на державному рівні. Переважну більшість цифрових інформаційних ресурсів створює та підтримує кожна інституція окремо, без належної взаємодії та координації з іншими установами. Галузеві бібліотеки та архіви створюють вузькоспеціалізовані сховища даних окремих видів інформації, які не завжди відповідають сучасним технологіям та стандартам [1]. Дійсність – у більшості архівів вже створені посторінкові фотокопії документів.

Переваги створення фотокопії документів: доступ до документів у такому форматі значно полегшує роботу дослідника.

Але є низка недоліків: процес читання та аналізу документів не змінився та вимагає значних витрат часу; обсяг інформації, яку можна вивчити за одиницю часу, не змінився; доступ до наявних фотокопій обмежений можливостями самих архівів (переважна більшість фотокопій зберігаються на сервісах всередині архіву, тобто їх немає в Інтернеті); для пошуку документів досліднику потрібно, як і в минулому, йти в читальний зал архіву.

Еволюція інформаційного суспільства сприяє автоматизації людської діяльності, зокрема широкому впровадженню електронних документів, електронного документообігу й електронного цифрового підпису. Сучасною тенденцією розвитку інформаційних технологій є значне зростання обсягів інформації, необхідної для прийняття рішень – тож виникає необхідність обробляти документи в більшій кількості, ніж раніше. Традиційні методи роботи з документами стають

при цьому малоефективними, документи на паперовій основі поступово поступають місцем документам на електронних носіях. У європейських країнах набуто суттєвого досвіду з функціонування електронного документообігу на всіх етапах життєвого циклу документа поряд з традиційним, а інколи електронний документообіг навіть перевищує паперовий. При цьому електронні документи мають таку ж юридичну силу, як і традиційні. До того ж у Європі й Америці широко створюються електронні архіви відкритого доступу до наукових та гуманітарних знань (наукових публікацій) [2].

У світі вже існує досвід оцифрування документів і створення відкритого доступу до них через Інтернет. Бібліотеки створюють електронні ресурси. Електронні ресурси можна спостерігати і у архівів, але це фрагментарні дані. Наприклад, Архів міністерства оборони Російської Федерації у м. Подільському, Центральний державний історичний архів України (є 4 284 описив: «on-line» та видано друком).

В архівах України зберігається значний масив метричних книг парафій православних, католицьких та іудейських храмів, що представляють історичну і генеалогічну цінність.

Метричні книги – це основне джерело інформації про історію сімей населених пунктів України XVI–XX ст. Являє собою рукописний запис фактів народження, одруження і смерті прихожан церкви за один рік.

Пропонуємо проєкт METRIKA, автор цього проєкту – Кушнір Павло Тимофійович, кандидат історичних наук, доцент історичного факультету Донецького національного університету (м. Вінниця). Технічна підтримка здійснюється факультетом математики та інформаційних технологій, у тому числі за участю кафедри інформаційних систем управління.

Метою проєкту є створення програми (METRIKA) для автоматизації введення, обробки і виведення у вигляді умовно сортованої інформації, отриманої із записів метричних книг православних, католицьких та іудейських храмів XVI–XX ст.

Планується створення сайту пошуку інформації за метричними книгами який буде синхронізовано з програмою METRIKA. Основне завдання проєкту – дати можливість пошукачу наочно поглянути на запис, який його зацікавив, тому потрібно зв'язати скани з атрибутами.

Проєкти, які були взяті за основу:

«Подвиг народа» – відомості про нагороди <http://podvignaroda.mil.ru/?#tab=pavHome>

«Мемориал» – відомості про втрати, військовополонених і похованнях <https://www.obd-memorial.ru/html/index.html>

«Память народа» – новий сайт, який об'єднує два попередні <https://pamyatnaroda.ru/>

«Память героев» – сайт про війну 1914–1918 <http://www.gwar.elar.ru/>

Для зручного користування пошукач може обрати декілька варіантів виведення інформації:

варіант виведення А – завантаження на сайт (спеціально розроблений для роботи з метрикою);

варіант введення Б – локальний перегляд в програмі перегляду без права редагування, але з можливістю вивантаження відсортованих відомостей в Excel.

На сайті користувач повинен мати можливість здійснювати пошук за всіма полями вводу і одночасно бачити знайдену інформацію з конкретної особи на виділеному фрагменті скану. Сортування інформації повинне давати можливість виведення інформації за заданими полями.

МЕТРИКА – це інформаційний ресурс, який за певними параметрами дозволить здійснювати пошук фотоматеріалів – розшук родичів, дозволить побудувати генеалогічне древо.

Але існують певні проблеми: вартість та довгостроковість проекту.

По-перше, обсяг сайту, який буде створений, за загальними оцінками приблизно складе 300 терабайт. Це досить великий обсяг інформації, тому потрібно визначити, де саме буде зберігатися ця інформація. Після сканування і оцифрування матеріалів буде здійснюватися підбір оптимального варіанту зберігання інформації. По-друге, після створення сайту необхідно потурбуватися про збереження інформації. Тобто, де, хто буде оплачувати, хто буде проводити резервне копіювання, підтримку та супровід створеного інформаційного ресурсу. Це дуже важливо, тому що основна мета проекту – вільний доступ до інформації.

Список використаної літератури

1. Петров І. Принципи та підходи до побудови цифрових сховищ даних довгострокового зберігання на базі сучасних технологій / І. Петров, В. Леснов // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. – 2010. – Вип. 28. – С. 127–140. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2010_28_13

2. Стрілець Н. О. Особливості зберігання електронних документів в архівних фондах / Н. О. Стрілець // Вісник Харківської державної академії культури. – 2010. – Вип. 29. – С. 97–105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2010_29_13

*Гедьо А. В., д-р іст. наук, проф.,
Донецький національний університет, м. Вінниця*

ЗАРУБІЖНІ АРХІВНІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВІ СИСТЕМИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Веб-сайт архівної установи можна умовно назвати новим видом архівного довідника – комплексним електронним довідником оперативного характеру. Можливості такого довідника досить широкі: він може включати описову (повідомлення, хроніка, огляд тощо), бібліографічну та археографічну (каталоги, покажчики, списки, переліки), едиційно-текстову (публікація джерел та наукових ресурсів), зображувальну (в тому числі й кінофоторесурси) інформацію, бази даних тощо. Аналіз архівних ресурсів свідчить, що, незважаючи на проголошення, пріоритетність для архівних служб і національних архівів країн світу перспективи публікації в Мережі баз даних з онлайн-доступом, що узгоджується, зокрема, з концепцією відкритого суспільства, кількість реально доступних на сьогодні в Інтернеті архівних баз даних є незначною.